Bilim Felsefesi — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 8 soru

“Bilimsel bir nitelik taşımaz” ifadesi, bir alanın doğrudan deneysel araştırma yapan bilgi alanından farklı olduğunu belirtir. Bu alan, bilim üzerine felsefi bir değerlendirme yürütür.

1. Buna göre bu alanın temel yönelimi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

A) Bilim insanlarının yaşam öykülerini, çalışmalarını, ilişkilerini ve kişiliklerini inceler.

B) Bilimin yapısını, işleyişini, kavramlarını, ilke ve yöntemlerini sorgular.

C) Bilimin sonuçlarını, toplumsal etkilerini, yararlarını ve zararlarını ölçer.

D) Doğa olaylarının nedenlerini, gelişimini, sonuçlarını ve düzenini açıklar.

E) Bilimin kuruluşunu, kurumlarını, temsilcilerini ve tarihini sınıflandırır.

“Gözlem ve deney” ifadeleri, evrenin incelenmesine ilişkin iki yolu birlikte belirtir. Bu inceleme, rastlantısal bir merak değil, düzenli bir araştırma niteliğindedir. İncelenen konu, evrenin yapısı ve işleyişidir. Böylece belirli bir bilgi alanının nasıl çalıştığı ve neyi konu edindiği açıklanır.

2. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Bu bilgi alanı, evrenin işleyişini araştırır.

B) Bu bilgi alanı, gözlem aracılığıyla inceleme yapar.

C) Bu bilgi alanı, sistemli biçimde araştırma yürütür.

D) Bu bilgi alanı, deney aracılığıyla inceleme yapar.

E) Bu bilgi alanı, yalnızca matematiksel çıkarımlarla ilerler.

“Bilim felsefesi bilimsel bir nitelik taşımaz.” yargısı, bu alanın bilimsel araştırmayla özdeşleştirilemeyeceğini belirtir. “Bilim felsefecisi de bilim insanı değildir.” belirlemesi ise alanı yürüten kişinin konumunu açıklar. Bu iki ifade birlikte değerlendirildiğinde, bilim felsefesinin doğa olaylarıyla ilgili rolü belirginleşir.

3. Buna göre bilim felsefecisinin rolüyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Gözlem ve deney aracılığıyla doğa olaylarını inceler.

B) Evrenin yapısını ve işleyişini sistemli biçimde araştırır.

C) Bilimsel yasaları deneysel yöntemle oluşturur.

D) Doğa olayları hakkında bilgi vermez.

E) Doğa olaylarını gözlem ve deney yoluyla açıklar.

"Bir alanın konusu bilim olsa da kullandığı yöntem, bilimsel araştırmanın kendisiyle özdeş değildir."

4. Bu söz, bilim felsefesine ilişkin aşağıdaki yargılardan hangisini destekler?

A) Bilim felsefesi bilimsel sonuçların yerine geçer

B) Bilimi konu edinmek, bilimsel nitelik taşımayı gerektirmez

C) Bilim felsefesi gözlem ve deneyle doğa olaylarını açıklar

D) Bilimsel yöntemi kullanmak, felsefi sorgulamayı ortadan kaldırır

E) Bilimsel bilgi felsefi incelemenin dışında tutulur

“Bilimin yapısı” üzerine düşünmek, tek tek doğa olaylarını açıklamaktan farklı bir araştırma yönelimi gerektirir. Bu yönelimde kullanılan kavramların anlamı ve araştırma sürecinin nasıl işlediği ele alınır. Böylece bilimsel bilginin oluşumunda başvurulan ölçütler, doğrudan deney yapmaktan çok çözümleme konusu hâline gelir.

5. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bilimsel araştırmaların sonuçlarını deney yoluyla doğrulamak temel amaçtır.

B) Kavramların anlamını belirlemek, araştırma sonuçlarını ortaya çıkarır.

C) Bilimsel uğraşta kullanılan yöntem ve ilkeleri sorgulamak temel amaçtır.

D) Bilimsel bilginin oluşumunu incelemek, doğrudan deney yapmayı gerektirir.

E) Doğa olaylarının nedenlerini gözlem yoluyla açıklamak temel amaçtır.

“Gözlem ve deney”, evrenin yapısını ve işleyişini sistemli biçimde inceleyen araştırmaların başlıca araçlarıdır. Buna karşılık “yapı, işleyiş, kavram, ilke ve yöntem” ifadeleri, bu araştırmaların kendisinden çok onları konu edinen felsefi sorgulamayı belirler. Böylece araştırma etkinliği ile bu etkinliğin dayandığı kavramları ve yöntemleri değerlendiren düşünme biçimi birbirinden ayrılır.

6. Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Bilim felsefesi, bilimsel araştırmalarla aynı türden bilgi üretir.

B) Bilim felsefesi bilimsel bir nitelik taşımaz.

C) Bilim felsefesi bilimsel bir nitelik taşır.

D) Bilim felsefesi bilimsel araştırmaların doğrudan yöntemidir.

E) Bilim felsefesi yalnızca gözlem sonuçlarını sınıflandırır.

7. Bilim felsefesiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangileri doğrudur? I. Bilim felsefesi bilimsel nitelik taşır. II. Bilim felsefecisi bilim insanıdır. III. Bilimin değeri sorunu, bilim felsefesinin temel sorunlarından biridir.

A) Yalnız III

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

Bir araştırmacı, bilimsel çalışmaların sonuçlarını sıralamak yerine bu çalışmaların hangi ilkelerle yürütüldüğünü tartışır. İnceleme nesnesi, doğa olaylarının kendisinden çok bilimsel etkinliğin yapısı ve yöntemidir. Böyle bir yaklaşım, bilim üzerine düşünmeyi bilim yapmaktan ayırır.

8. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bilim felsefesi bilim insanlarının yürüttüğü bilimsel etkinliğin kendisidir.

B) Bilim felsefesi bilimsel sonuçlar üreten bir araştırma alanıdır.

C) Bilim felsefesi bilimsel bir nitelik taşımaz.

D) Bilim felsefesi doğa olaylarını açıklayan bilimsel bir alandır.

E) Bilim felsefesi bilimsel yöntemleri uygulayan deneysel bir alandır.

Cevap Anahtarı

1. B	2. E	3. D	4. B	5. C
6. B	7. A	8. C		

Çözümler

1. B, bilimin yapısı ve işleyişiyle birlikte kavram, ilke ve yöntemlerini sorgulayan felsefi alanı doğru tanımlar. C bilimsel etkinin sonuçlarına yönelerek kapsamı değiştirir; D ise doğa olaylarını açıklama görevini doğrudan bilime bırakılan alana taşır.

2. A, B, D ve C parçada belirtilen inceleme yolları veya konu alanıyla doğrudan örtüşür. E ise gözlem ve deney vurgusunu dışarıda bıraktığı için parçadan çıkarılamaz.

3. D, bilim felsefecisinin bilim insanı olmadığını ve doğa olayları hakkında bilgi vermediğini belirleyen ifadeyle uyumludur. B, C ve A bilimsel araştırmanın görevlerini bu kişiye aktarır; E ise aynı kategori ayrımını tersine çevirir.

4. Alıntı, bilim hakkında konuşan alanın yöntem bakımından bilimsel araştırmayla özdeş olmadığını belirtir. Bu nedenle bilim felsefesinin bilimsel nitelik taşımaması sonucu çıkar; doğa olaylarını deneyle açıklamak ise başka bir etkinliğin görevidir.

5. C, parçadaki kavram, işleyiş ve ölçütleri çözümleme vurgusunu yöntem ile ilkelerin sorgulanması biçiminde birleştirir. A deneysel doğrulamayı, E ise doğa olaylarını açıklamayı öne çıkararak inceleme düzeyini değiştirir.

6. B, araştırmaların araçlarıyla onları konu edinen felsefi sorgulamayı ayıran anlatımla uyumludur. C bilimsel nitelik taşıma sonucunu tersine çevirir; D ve A ise sorgulama alanını doğrudan araştırma etkinliğiyle özdeşleştirir.

7. Bilim felsefesinin bilimsel nitelik taşımadığı ve bilim felsefecisinin bilim insanı olmadığı belirtilir; buna karşılık bilimin değeri sorunu temel sorunlardan biri olarak verilir. Bu nedenle A kapsamındaki tek yargı doğrulanır, B ve C bilim felsefesinin niteliğini yanlış aktarır.

8. Parçada bilim üzerine düşünmenin, bilimsel araştırma yürütmekten ayrıldığı belirtilmektedir. Bu ayrım C ifadesini destekler; D ise inceleme alanını doğrudan doğa olaylarının açıklanmasıyla karıştırır.